

Rapport

Kirke i Hovinbyen

Innhold

Sammendrag av rapporten	4
Grunnlag for utvalgets forslag.....	4
Utvalgets forslag.....	4
Mandat, metodikk og medlemmer	5
Forståelse av mandatet	5
Metodikk for utvalgets arbeid.....	5
Sammensetning av utvalget	6
Kirkelig visjon for Hovinbyen.....	7
Overordnet perspektiv	7
Verdier og kirkeforståelse	7
Kirken og nærmiljøet.....	8
Kolonialisering som fare	8
Frivillighet.....	8
Underveis – Permanence in change	9
Livssynsåpen.....	9
Kommunikasjon.....	10
Presentasjon av Hovinbyen - Oslo kommunes strategiske plan for området	11
Demografi for Hovinbyen	11
Livet mellom husene - «Den grønne ringen» med mer	12
Transport.....	12
Utbyggingsområder og framdrift	12
Kart over Hovinbyen med soknegrenser	14
Lørenbyen – Sinsen sokn.....	15
Knytte bånd med lokalsamfunnet	15
Ensjø – Kampen sokn og Hasle sokn	16
Kirkelig tilgjengelighet	16
Terskelverdier.....	16
Ulvenbyen – Østre Aker og Haugerud sokn	17
Svak oppslutning – Alternativ bruk av kirken.....	17
Nye bruksområder for Østre Aker kirke – Pådriv bidrar i utredningsarbeidet.....	18
«Hovinbyen – en livssynsåpen by?».....	19
Innspill fra seminaret.....	19
Utvalgets forslag – Hovinbyen, et sted for kirkelig eksperimentering og utvikling	21

Satsingen i Hovinbyen frem til 2025 – Prioriteringer og ressursbehov.....	22
Kommunikasjon.....	23
Organisering og justering av grenser	23
Lørenbyen, Ensjø og Ulven – presisering av ansvar	24
Samarbeidsråd for Hovinbyen.....	24
Kirkebygg	25
«Kondemnable katedraler» og «pop up-kirker»	25
Utvikling av Østre Aker kirke og kirkeanlegg.....	25
Arbeidslag i Hovinbyen.....	26
Felles diakonal sentral – En diakonal kirke som bidra til inkluderende felleskap i lokalmiljøene.....	27
Flerreligiøst hus på Økern	27
Vedlegg.....	29
Oversikt over utvalgets møter.....	29
Vedlegg: Mandat for utvalg «Kirke i Hovinbyen»	30

Sammendrag av rapporten

Grunnlag for utvalgets forslag

Kirken i Hovinbyen har som mål å være **bevegelig, tilgjengelig, relasjonell, synlig og bærekraftig**. Dette betyr at:

- Kirken i Hovinbyen samarbeider med andre på tvers av kulturelle og religiøse skillelinjer for å fremme trygge og trivelige lokalmiljø.
- Hovinbyen er et sted med rom for eksperimentering og utvikling av kirkelig arbeid og tilstedeværelse.
- Kirken i Hovinbyen er «grønn», og arbeider for bærekraftig utvikling på alle områder.

Utvalget er mer opptatt av å fremme synspunkter på hvordan kirken bør arbeide enn av å foreslå større strukturelle endringene når det gjelder organisering. Forandring og midlertidighet vil være et vedvarende trekk for kirkens arbeid i Hovinbyen fremover. Rom, arbeidsformer og menighetsgrenser må tilpasses livet på bakken etter hvert som utbyggingen skrider fram.

Utvalgets forslag

Vi konstaterer at kirkelig satsning i Hovinbyen fram mot 2025 først og fremst vil berøre Lørenbyen, Ensjøområdet og Ulvenbyen (s. 14).

Det må tilføres ressurser for å sikre en satsing i Hovinbyen (s. 22).

Vi ber om ressurser til et særlig løft på området «Kommunikasjon» (s. 23).

Vi foreslår en arbeidsdeling mellom de berørte soknene, heller enn fokus på å endre grenser (s. 24).

Vi foreslår primært (flertallet) å etablere et samarbeidsråd for Hovinbyens sokn, sekundært (mindretallet) å etablere Hovinbyen som et eget storsokn (s. 24).

Alle kirkebyggene foreslås bevart til videre bruk, om enn i forskjellige og endrede former (s. 25).

Vi mener vi trenger alternative lokaler til kirkelig bruk, inkludert «pop-up-kirker» og «kondemnabile katedraler» (s. 25).

Vi støtter det pågående samarbeidet med Pådriv m.fl. om utvikling av Østre Aker kirke, og forslaget fra prosjektgruppen for Kirkebruksplan i Groruddalen vedrørende redusert bruk av kirken framover til gudstjenester (s. 25).

Vi mener det bør etableres et eget arbeidslag for Hovinbyen (s. 26).

Hovinbyen trenger diakonale sentraler (s. 27).

Vi foreslår at Oslo bispedømme bidrar til at det arbeides for et fellesreligiøst hus på Økern (s. 27).

Mandat, metodikk og medlemmer

Forståelse av mandatet

Hovinbyen er en ny by som ligger innenfor grensene til flere av våre eksisterende menigheter, den består av flere nye nærmiljøer som grenser opp mot nærmiljøer vi allerede er kirke i. Utvalget «Kirke i Hovinbyen» er i mandatet (se vedlegg) bedt om å se nærmere på hvordan kirken i Oslo kan nå ut i utbyggingsområdene i Hovinbyen med tilbud om kirkelige tjenester, være en aktør som samarbeider med andre om positiv utvikling i byens nærmiljøer og skape møtesteder for forskjellige aldersgrupper med rom for sosialt liv, samtaler og eksistensielle spørsmål.

Mandatet (se vedlegg) gir i utvalget en rekke konkrete utfordringer og problemstillinger å arbeide med: Utvalget bes om å gjøre seg kjent med Hovinbyen og utrede demografi og religiøsitet, samt komme med gode ideer til prosjekter, kommunikasjonsformer og deltakelse. Mandatet ber også utvalget om å se nærmere på hvordan Den norske kirke bør organisere seg i Hovinbyen – soknegrenser, prostigrenser og personell.

Tidsramme for arbeidet, sammensetningen av utvalget og størrelsen på sekretariatet er avgjørende momenter for hvor mye et utvalg får gjort av oppgavene det er pålagt. Utvalget har hatt månedlige møter fra oktober til juni. Vi har prioritert hardt og jobbet i tråd med følgende grunnforståelse av mandatet: Vi skal foreslå et «kirkelig grep» som kan brukes i møte med en raskt voksende by hvor mange mennesker flytter inn samtidig. Som konsekvens av dette har vi prioritert ned utredninger som krever mer av oss enn å gjøre oss kjent med kommunens strategiske plan for Hovinbyen, og det vi har funnet ved selvsyn i byen (jf. metodikk under). Det er særlig utredning av Hovinbyens demografi og religiøsitet som er svekket som følge av dette valget. Befolkningssammensetningen er heller ikke «satt», fordi byen ikke er ferdig bygget.

Metodikk for utvalgets arbeid

Utvalget valgte «en vandrende metodikk». Møtene har vært holdt i hvert av Hovinbyens fem sokn, med tilhørende befaringsdel av soknets del av den fremvoksende Hovinbyen. Dette betyr at vi har gjort oss kjent i den nye byen ved å møtes lokalt – i et av soknene som er engasjert i utvalget, i en av de nye bydelene i Hovinbyen. Vertskapet i soknet har holdt et innlegg for oss og presentert de lokale utfordringene av nybyggerstrøket sett fra representantenes synsvinkel. Vertskapet har presentert det de vet om sitt område, hvilke muligheter de ser for kirkelig aktivitet, hvilke samarbeidspartnere og informasjonskanaler de kan få øye på, hvordan de tror det kan skapes kontaktflate fra den gamle til den nye bydelen i soknet, og hvorvidt det bør tenkes på nye kirkebygg eller endring av organisering i området (sokne- og prostigrenser). Dette åpningsinnlegget har vært grunnlag for vår videre diskusjon i møtet, og vi har dratt med oss tanker og ideer til neste møte og neste sted i den nye byen. Vi har hatt samtaler som fra møte til møte bygger videre på hverandre fram mot konklusjoner og forslag. Parallelt har vi hatt et fordypende tema på hvert møte, så som kirkelig visjon, møte med Pådriv, kommunikasjon.

Totalt har utvalget avholdt ni møter. I tillegg har vi i samarbeid med biskopen i Oslo arrangert seminaret: *Hovinbyen – en livssynsåpen by?* En oversikt over utvalgets møter følger rapporten som et vedlegg.

Siden utvalgets arbeid berører sokn i Domprostiet, Groruddalen prosti og Nordre Aker prosti, har utvalget være i kontakt med domprost Anne-May Grasaas og prost i Groruddalen, Øyvind Stabrun, i tillegg til at prost i Nordre Aker har ledet utvalget.

Utvalget rapporterer til styringsgruppen for kirkebruksplan i Oslo.

Sammensetning av utvalget

Marit Bunkholt, prost i Nordre Aker prosti, leder utvalget

Kampen: Geir Magnus Walderhaug (leder MR), Ivar Kvistum (medlem MR)

Vålerenga: Elin Skogøy (medlem MR), Nina Berger (diakon)

Østre Aker og Haugerud: Eli Solberg (leder MR), Carsten Schuerhoff (sokneprest)

Sinsen: Henning Vik (sokneprest), Einar Waldeland (leder MR)

Hasle: Johne Stødle (kapellan), Kåre Dag Mangersnes (søndagsskolelærer i kirken). Johne Stødle ble underveis i arbeidet erstattet av Tove Bø Laundal (frivillig)

Sekretær er Anders Uldal, prostesaksbehandler i Nordre Aker/Groruddalen

Kirkelig visjon for Hovinbyen

Overordnet perspektiv

Oslo bispedømmes visjon ligger til grunn for utvalgets arbeid: «Mer himmel på jord. Kirken i Oslo bispedømme – levende, nær og tilgjengelig – med Jesus Kristus i sentrum.»

I mandatet bes utvalget se nærmere på tre forhold:

1. Hvordan kan kirken i Oslo nå ut med tilbud om kirkelige tjenester i Hovinbyen.
2. Hvordan kan kirken i Oslo være en aktør som samarbeider med andre om positiv utvikling i Hovinbyens nærmiljøer.
3. Hvordan kan kirken i Oslo skape treffsteder for forskjellige aldersgrupper med rom for sosialt liv, samtaler og eksistensielle spørsmål.

I løpet av utvalgets samtaler har det utkrystallisert seg noen overordnede prinsipper vi mener bør legges til grunn for kirkens virksomhet framover i Hovinbyen:

- Kirken i Hovinbyen samarbeider med andre på tvers av kulturelle, og religiøse skillelinjer for å fremme trygge og trivelige lokalmiljø.
- Hovinbyen må bli et sted med rom for eksperimentering og utvikling av kirkelig arbeid og tilstedeværelse.
- Kirken i Hovinbyen skal være «grønn», og arbeide for bærekraftig utvikling på alle områder.

I forlengelsen av dette mener vi kirken i Hovinbyen må ha som mål å være **bevegelig, tilgjengelig, relasjonell, synlig og bærekraftig**. Vi vil utdype dette videre i rapportens siste kapittel.

Verdier og kirkeforståelse

Hva har vi med oss av tanker om hva vi er som kirke og hvilke implikasjoner det har for vår ambisjon med Hovinbyen? Store deler av Hovinbyen faller innenfor Groruddalen prosti. Utvalget arbeidet i et møte med den kirkelige ambisjonen som allerede er artikulert for dette prostiet: «Vi skal være der folket er!» Videre lyder visjonen «Med Jesus Kristus i sentrum vil kirka spre håp, kjempe for rettferdighet og fremme respekt i den flerkulturelle og mangfoldige Groruddalen». Verdier som trekkes frem; spre håp, kjempe for rettferdighet og fremme respekt, er verdier som er åpne og som det er mulig for andre positive krefter å slutte seg til. Dette er trolig en visjon som vil treffe godt også for Hovinbyen, som også vil være preget av å være et flerkulturelt og mangfoldig bymiljø.

Hva er folkekirken, hvilke kjennetegn har den, hva eller hvem rommer den? Å tegne opp grenser kan være å definere noen som utenfor, som ikke selv ønsker å være utenfor. Samtidig finnes de som ikke ønsker å være omfattet av definisjonen folkekirke, og som vi står i fare for å ta med mot deres vilje når vi trekker opp grensene. På kirkens nettsider vises det til at: «Det er dåpen som gir medlemskap i kyrkja». Medlemskapet er et sted å starte. Men er folkekirken noe utover en medlemskirke? Har vi noen samfunnsfunksjoner som medlemskirken ikke har, og i så fall hvilke? Både utvalget og mandatet svarer positivt på dette. Vi er mer enn en medlemskirke!

Utvalget utfordres til å bidra med innspill og tiltak knyttet til hvordan Oslo-kirken i Hovinbyen kan skape møteplasser og kontaktflater. På disse arenaene skal mennesker av alle aldre møtes for sosialt liv, samtaler og eksistensielle spørsmål. Heller ikke her avgrenser bestillingen seg eksplisitt til kirkens medlemmer alene og ambisjonen ser ut til å være å favne bredere og utgjøre et tilbud for hele

nærmiljøet. Vi som folkekirke ønsker å være noe bredere og større enn en medlemskirke, og i mandatet fremkommer dette av og konkretiseres gjennom de tre forholdene referert fra mandatet over.

Kirken og nærmiljøet

Kirken i Hovinbyen ønsker å fortsette med det kirken har tradisjon for av kirkelige tjenester og vi ønsker at dette gjøres kjent for hele befolkningen og nærmiljøet at disse tilbudene foreligger. Vi ønsker å være en integrert del av lokalsamfunnet, hvor vi vil bidra til utvikling for alles beste. Kirken er knyttet til stedet og menneskene på stedet. Det betyr også at kirken ikke selv, i alle fall ikke alene, kan definere hvem og hva kirke er. Er vi, som kirke, der hvor folket er, vil vi formes, som kirke, av folket – av medlemmer, av ikke-medlemmer, av troende og av ikke-troende. Midt mellom barnehager, motorveier, nybygg, byggeplasser og kaféer blir kirken til, uten at vi, som kirke, har all definisjonsmakt over det. Når vi i mandatet, utfordres til å bidra med innspill og tiltak knyttet til hvordan Oslo-kirken i Hovinbyen kan skape møteplasser og kontaktflater, så er det første svaret: Bare i samspill med andre. På disse arenaene skal mennesker møtes, i alt sitt mangfold, for sosialt liv, samtaler, fest og eksistensielle spørsmål. Som folkekirke er vi nødt til å se at alle disse menneskene er med på å forme kirken på stedet, er med på å forme oss og vårt tilbud. Kirkens gjensidige interaksjon med lokalsamfunnet utfordrer, men erstatter ikke, det kristne fellesskapet som et trosfellesskap, eksemplifisert i nattverdsfeiringen. Utvalget ønsker å slå fast at Hovinbyen bør være et sted for kirkelig eksperimentering og utvikling i samarbeid med lokalmiljøene. Her bør vi ta sjansen på å prøve noe nytt, samarbeide tett med andre, være kirke sammen med og påvirket av folk.

Kolonialisering som fare

Medlemmene i utvalget representerer de etablerte soknene i randsonen av nybyggerområdet, kanskje med unntak av Østre Aker og Haugerud menighet, som har et kirkebygg, Østre Aker kirke, som ligger ganske sentralt i Hovinbyen – i alle fall en gang i fremtiden når utbyggingen har kommet lengre.

Ved hjelp av begrepet kolonialisering ønsker utvalget å tydeliggjøre hvordan vi **ikke** ønsker at kirken skal agere i Hovinbyen. Hovinbyen er ikke et område som skal koloniseres. Der er ikke en «hvit flekk på kartet», hvor de etablerte menighetene rundt kan sitte med linjal og lage grenser for å dele området mellom seg. Det er heller ikke slik at en etablert aktør skal påføre innbyggerne noe de ikke nødvendigvis har ønsket seg, har råderett over eller noe de ikke har medbestemmelse i å utforme. Det etablerte, går ikke ut og inkluderer eller frelser det nye.

Det er i forlengelsen av dette ikke nødvendigvis slik at kirkelig virksomhet i området må følge den etablerte strukturen eller utformingen som er rådende i det etablerte området/soknet. Som formidlere av tradisjon har vi kanskje tidvis en slagside mot å holde fast på vår form og kanskje også vår organisering fremfor å fornye oss og endre oss.

Det er eksempelvis ikke nødvendigvis slik at vi for fremtiden må avholde gudstjeneste søndag kl. 11, slik vi har hatt tradisjon for. Vi som kirke må legge til rette for at noe nytt skal kunne få spire og vokse frem. Kanskje skal et nytt kirkelig lokalt kraftsenter få vokse frem i Hovinbyen, på Økern eller Hølsfyr for eksempel. Et nybyggerområde som Hovinbyen representerer en unik mulighet til å tenke annerledes om hva som konstituerer en menighet, innhold og grenser.

Frivillighet

En kirke som er der folk er, som samarbeider på kryss og tvers i nærmiljøet og som vil unngå kolonialisering kan ikke drives av ansatte alene. Kirken i Hovinbyen må arbeides fram av ansatte og

frivillige sammen, ethvert medlem må kjenne at det er mulig å få bidra og ta et tak for det fellesprosjektet det er å være menighet og folkekirke.¹

Det er krevende å sikre engasjement og medbestemmelse blant kirkens medlemmer. Problemstillingen kompliseres ytterligere av at Hovinbyen i likhet med sine nærområder kan komme til å ha beboere som kun er bosatt i området en kort tid før de flytter videre.

En måte å forholde seg til dette på er å inneha en større aksept for at tiltak som initieres har sin bestemte levetid. Kirkens ansatte, som gjerne besitter et mer langsiktig perspektiv på det strategiske arbeidet, må utfordres til å gi kirkens medlemmer det rom som følger av den demokratiske folkekirkens idealer om medbestemmelse. Det er krevende å legge til rette for frivillighet, men det er likefullt langt å foretrekke at også de som bor i området kanskje kun et par år engasjerer seg og slår røtter for sin korte tid.

Underveis – Permanence in change

Det vil ta lang tid å bygge Hovinbyen. Mange mennesker vil oppleve at de bor i en by som bygges rundt dem. Men samtidig: Livet vårt leves her og nå. Vi må forholde oss til det midlertidige og ventetiden på en aktiv måte. Vi kan ikke sitte og vente på det som en gang der fremme skal bli. Det midlertidige tilbudet trenger ikke å oppleves som midlertidig for dem som bruker det.

Hovinbyen blir til nå og i tida framover. Det er en bydel i bevegelse, en smeltedigel mellom gamle bo- og arbeidsområder og nye bolig- og byområder. Kirken må være i bevegelse og forandring, en kirke som utsetter seg for andres utfordringer og synspunkter, en kirke som sammen med de menneskene den til enhver tid møter skaper fellesskap og er til nytte og glede.

Forandring og midlertidighet vil være et vedvarende trekk videre i kirkens arbeid i Hovinbyen. Rom, arbeidsformer og menighetsgrenser må tilpasses livet på bakken etter hvert som utbyggingen skrider fram. Det er derfor ikke tiden nå for å skape permanente løsninger.

Når de nye menneskene flytter inn på Løren eller Ulven, er det heller ikke sikkert at de blir langtidsboende. Men også mennesker som har kort botid i et område har behov for å slå røtter, skape identitet og mening i livet sitt. Også det midlertidige har verdi og må ikke avskrives. For noen vil området være under utbygging resten av deres levetid, og således vi det midlertidige være en form for permanent tilværelse.

Mens byen bygges skal kirken være til stede. Utvalget ser for seg at i stedet for å bygge nye kirker, bør også kirken lete etter midlertidige lokaler, være i bevegelse, komme dit folk er. Vi har snakket om «Pop-up kirke» og «kondemnabile katedraler», kirkesteder som varer en kort stund, alt fra en dag til noen år. Vi er inspirert av Vollebekk fabrikk. Dette er et sted som skulle rives, men som ble et midlertidig oppholdssted for gründere som ønsket å utvikle et prosjekt med sikte på å skape ny virksomhet og nye arbeidsplasser. En kirke i bevegelse kan også trenge rom som ikke er permanente, men som kan flyttes dit det trengs aktivitet.

Livssynsåpen

Både kommunen og andre aktører ønsker en bærekraftig byutvikling i Hovinbyen. En by er ikke sosialt bærekraftig uten at enkeltmennesker kan kjenne seg fri til å stå for og leve ut sitt livssyn, og tros- og

¹ Utvalget har tro på og tillitt til at Oslo bispedømmes satsing på frivillighet, og det viktige arbeidet som nedlegges av komiteen for frivillighetsåret, vil yte gode og viktig bidrag til besvarelsen av denne sammensatte problemstillingen.

livssynssamfunnene kan være sentrale aktører i bygging av bærekraftige nærmiljøer. I «NOU 2013: 1 Det livssynsåpne samfunn— En helhetlig tros- og livssynspolitikk» er et av de åtte grunnleggende prinsippene at «det legges aktivt til rette for alle borgeres tros- og livssynspraksis». Dette går utover den alminnelige tros- og livssynsfriheten, og sier noe om at tros- og livssyn er viktig når man bygger et samfunn. Utvalget vil framholde at kirken skal gå inn i Hovinbyen med sikte på å bidra til at byen bygges som en livssynsåpen by. Vi er en kirke som ut fra en historie som majoritetskirke bør være aktiv i tros- og livssynsdialog og samarbeide både med ulike kristne og andre trossamfunn.

Kommunikasjon

Hvis Den norske kirke skal lykkes med denne ambisiøse kirkelige visjonen for Hovinbyen som rapporten foreslår, er kommunikasjonsarbeidet et meget sentralt virkemiddel. For å nå ut med tilbud om kirkelige tjenester, synliggjøre kirken som en aktør som samarbeider med andre om positiv utvikling av Hovinbyens nærmiljø, og vise at vi ønsker å være en aktør i nærmiljøet som skaper treffsteder for sosialt liv, samtaler og eksistensielle spørsmål, er vi avhengige av høy kvalitet på kommunikasjonsarbeidet. Utvalget mener Den norske kirke bør ta følgende strategiske grep i det videre kommunikasjonsarbeidet myntet på Hovinbyen:

- **Fra informasjon til kommunikasjon.** Vi kan ikke bare informere, vi må kommunisere med dem vi ønsker å nå fram til. Dette betyr at vi må legge til rette for dialog, respons og engasjement i vår kommunikasjon.
- **Strategi og plan.** Vi må legge en kommunikasjonsstrategi som bidrar til å nå målene og strategiene for Kirken i Hovinbyen, som svarer på hvor vi er, hva vi vil og hvordan vi skal komme dit. Strategien, med tilhørende aktivitetsplan, må inneholde målgrupper, kanaler og budskap, og i tillegg hvem som er ansvarlig for å gjennomføre tiltaket.
- **Mangfoldig tilnærming.** Alle tilgjengelige medier fra en-til-en-samtaler via brosjyrer og plakater til nettsider og sosiale medier bør brukes. Den analoge tid er ikke forbi – i tillegg til digitale kanaler rettet mot de respektive målgruppene, kan vi fortsatt skape kjennskap og synlighet gjennom for eksempel brosjyre i postkasser, plakater på nærbutikker, tekster til utbyggernes brosjyrer og salgslokaler, stands på nærbutikkene osv
- **Stadig pågående aktivitet.** Kommunikasjon tar ikke slutt og er ikke gjort en gang for alle, vi må holde samtalen gående og stadig minne om at vi finnes og hva vi kan bidra med.
- **Engasjere målgruppene.** Vi må komme tett på målgruppene, høre hva de ønsker, forventer og har behov for. Gjerne engasjere dem til deltakelse, f. eks. la konfirmanter lage filmer til våre sosiale kanaler, etablere fotogrupper til å lage bildebank fra nærmiljøene og de lokale kirkene, invitere til dialogmøter for å utvikle aktiviteter som treffer.
- **Bygge kompetanse.** Utadrettet kommunikasjon i Hovinbyen til den innflyttende befolkning forutsetter ressurser med nødvendig kompetanse utover det vi besitter i dag. Vi bør lage et kommunikasjonsnettverk for de aktuelle menighetene med ressurser, både ansatte og frivillige, som deler kunnskap, erfaring og oppgaver.

Hjemmeside. Det bør etableres en egen hjemmeside der vi forteller om aktivitetene fra menighetene som per i dag utgjør Hovinbyen, gjerne med en aktivitetskalender lenket til hver enkelt menighet. Samler vi dette under en egen hjemmeside kan vi bli litt mer synlige og litt mer tilgjengelige. Særlig om vi deler saker og aktiviteter, møter med ansatte og tjenester, i felles nyhetsbrev i tillegg, som folk kan melde seg på via hjemmesiden. Kirken i Hovinbyen kan også ha egen Facebook-profil for deling og dialog.

Presentasjon av Hovinbyen - Oslo kommunes strategiske plan for området

Hovinbyen er definert som et område som strekker seg fra Bjerke i nord til Bryn i sør, fra Løren i vest til Breivoll i øst, og det dekker deler av bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka, Alna og Bjerke. 20.juni 2018 vedtok bystyret en strategiske plan for Hovinbyen, som skal gi rammer for den fysiske og miljømessige utviklingen de neste tiårene. Hensikten med planen er å se de ulike delområdene i sammenheng. Et viktig område er behov for oppgradering av offentlig infrastruktur. For en grundig presentasjon av Hovinbyen henvises det til Oslo kommunes strategiske plan. I det følgende gis en kort presentasjon som gir den mest nødvendige bakgrunnsinformasjonen for vårt formål:

Med sine 11km² i utstrekning er Hovinbyen omtrent på samme størrelse som området innenfor ring 2 i Oslo. Hovinbyen er Oslos største byutviklingsområde, med et potensial på 30 000 – 40 000 nye boliger og 50 000 – 100 000 nye arbeidsplasser. Hovinbyen fremstår som en merkelapp Oslo kommune har satt på et område hvor det satses stort og hvor det planlegges stor befolkningsvekst. Kommunen har utarbeidet en offensiv strategi for dette området og ønsker å gi det et solid løft i takt med at befolkningsgrunnlaget vil øke jevnt og trutt med årenes løp.

Oslo kommunes strategiske plan viser hvordan «Hovinbyen kan omdannes fra et område preget av store lager- og industriarealer, til å bli et attraktivt byområde med mange nye boliger og arbeidsplasser». Trolig vil det være utbygging i området helt frem til 2050 – 2060. I mandatet er utvalget bedt om primært å forholde seg til perioden frem til 2025. I dette perspektivet er det særlig Ensjø, Løren og Ulven som peker seg ut som områder hvor det vil være stor byggevirksomhet. Mens utbyggingen har pågått i mange år på Ensjø og Løren, er utbyggingen av Ulven fortsatt i startfasen. I hovedsak antydes det i den strategiske planen at utbyggingen i Hovinbyen vil vokse fra indre by og utover, slik tilfellet beskrevet ovenfor eksemplifiserer².

Økern er løftet frem som et framtidig sentrum for Hovinbyen i Strategisk plan for Hovinbyen. Trolig får Økern en viktig betydning for området på sikt, men det er mye som tyder på at det vil komme til å bli flere viktige knutepunkter i Hovinbyen. Helsefy er for eksempel per i dag et viktig kollektivknutepunkt og vil trolig være det også fremover. Det er mye som tyder på at Hovinbyen vil bestå av mange små og større nærmiljøer og knutepunkter også i fremtiden.

Demografi for Hovinbyen

Per 3. kvartal 2018 utgjorde Oslo kommunes befolkning 679 886 innbyggere. Befolkningen er ifølge SSBs befolkningsframskrivninger (hovedalternativet) anslått å øke til 759 158 i 2030 og videre til 815 514 i 2040. Hovinbyen er utpekt som det området i Oslo med størst vekstpotensial.

Det er vanskelig å få fram klare forestillinger om hvem som flytter til eller forventes å flytte til de forskjellige områdene i Hovinbyen. Som et vedlegg til Oslo kommunes strategiske plan for Hovinbyen følger en redegjørelse for behovene for utbedring av kommunal infrastruktur i området. Her estimeres

² Mer informasjon finnes i «Vedlegg 2 til Strategisk plan for Hovinbyen - Behovet for kommunal infrastruktur i Hovinbyen – Datagrunnlag til Strategisk plan for Hovinbyen».

det fremtidige behov for barnehageplasser, skoler og omsorgsboliger. Det gir en pekepinn om at man venter en sammensatt befolkning, og at det legges til rette for behov knyttet til hele livsløpet.

Vi vet at det bygges leiligheter som er store nok til å romme familier med flere barn – men også at det bygges smått og med en kvalitet som inviterer inn lavinntektsfamilier og kanskje mennesker som bærer med seg sosiale ufordringer. Vi vet også at noen kommunale boliger er flyttet til Hovinbyens områder.

Livet mellom husene - «Den grønne ringen» med mer

Et av grepene kommunen satser på for å binde sammen Hovinbyens ulike områder omtales som «den grønne ringen». Den går som en krans rundt Stor-Økern, og sammenfører områdene Økern, Løren, Hasle, Valle Hovin, Ulven, Haraldrud og Risløkka, gjennom satsing på grøntområder. Valle Hovin er tiltenkt rollen som Hovinbyens grønne hjerte. Her vil vi finne det største sammenhengende grøntarealet, som også innebefatter viktige idrettsarealer. I den strategiske planen sammenlignes dette området med Frognerparken og Tøyenparken, og det disse parkene utgjør for sine lokalmiljøer. Pilegrimsleden til Østre Aker kirke vil for øvrig inngå i dette grøntområdet.

Det skal legges til rette for en bred kulturell infrastruktur: «I kommuneplanen for Oslo sidestilles kulturell infrastruktur med sosial, idrettslig, teknisk og blågrønn infrastruktur. Kulturell infrastruktur defineres av Kulturetaten som egnede utearenaer, lokaler, bygninger, og møteplasser som gir rom for ulik kulturell virksomhet. Herunder finnes bibliotek, museer, fritidsklubber, kulturhus, flerbrukslokaler, kulturverntiltak og produksjons- og formidlingslokaler for teater, dans, musikk og visuell kunst. Med kulturell infrastruktur forstås også arealer avsatt til kunst eller til ulike kulturelle arrangementer og aktiviteter. I denne sammenheng konsentrerer vi oss om de offentlige arenaene.» Det er imidlertid ikke sagt noe om tilrettelegging for utøvelse av religion og livssyn.

Transport

Når tusenvis av nye mennesker flytter inn i Hovinbyen, må transportinfrastrukturen med nødvendighet forsterkes og utbedres. Av planene som foreligger fremgår det at Økern, Hølsfyr, Bryn og Breivoll skal videreutvikles som viktige regionale kollektivknutepunkt for Hovinbyen. Det er foreslått en mengde transporttiltak som skal forbedre livet i Hovinbyen, men det vil nok ta lang tid før alt kommer på plass. Det skisseres noen større grep på sikt, som eksempelvis en ny t-banelinje. Det er planlagt for «grønn ferdsel» med godt utbygde gang- og sykkelstier.

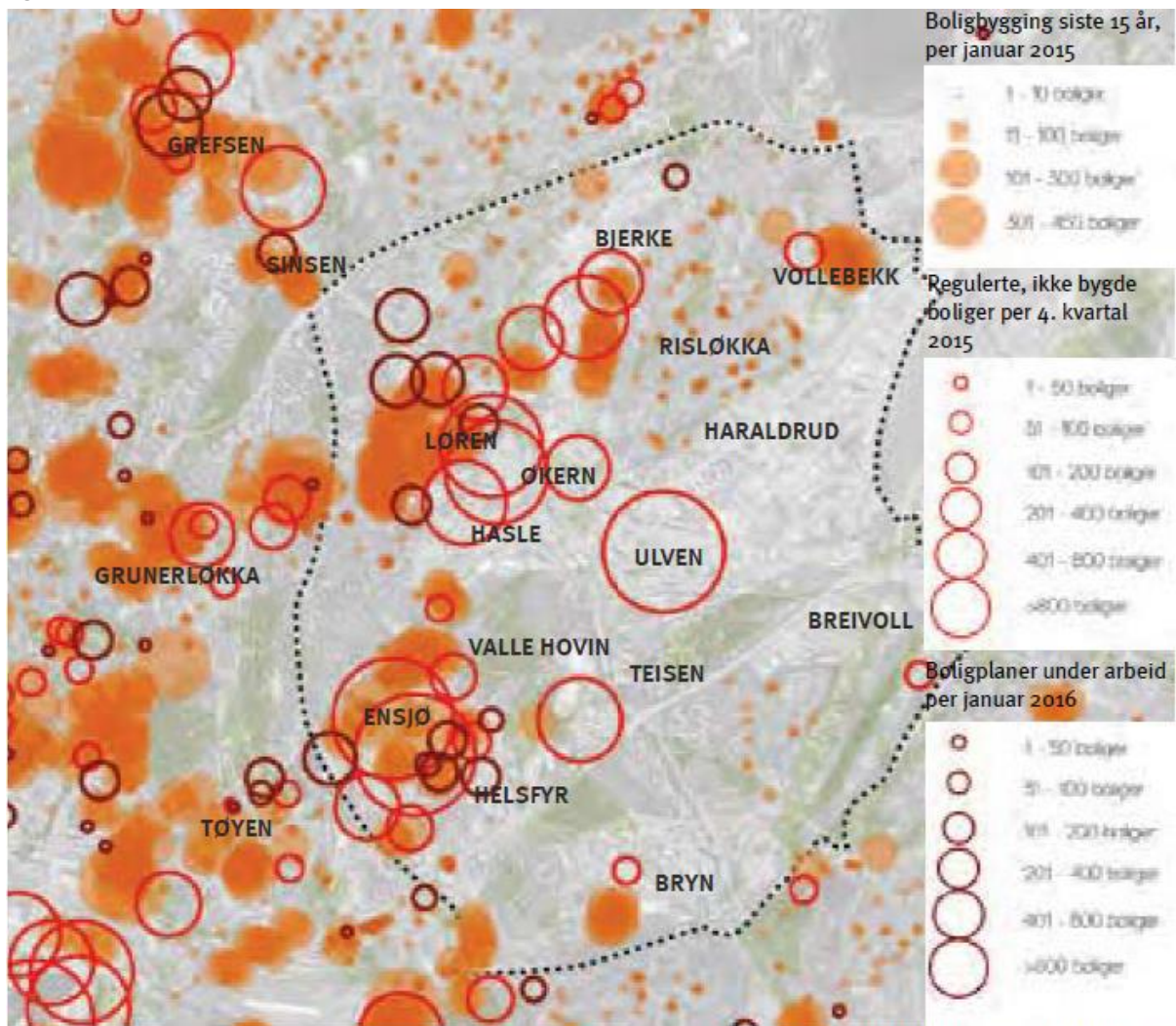
Utbyggingsområder og framdrift

Oslo kommunes strategiske plan for Hovinbyen viser at det er ventet befolkningsvekst i alle byområdene i Oslo i perioden frem mot 2026³. Retningen på boligbyggingen i Hovinbyen er i hovedsak at utbyggingen starter i områdene nærmest sentrum som Løren og Ensjø, for så å bevege seg innover Groruddalen mot Ulven og videre innover dalen. Hovinbyen er et område som allerede er i vekst. Utbyggingen har startet og vil vedvare lenge etter 2040, som er så langt SSBs befolkningsprognoser strekker seg. I Strategisk plan for Hovinbyen sies det følgende om hvordan utbyggingsplanene treffer i tiden:

«Reguleringsreserven og boligplaner under arbeid, begge markert med ringer i kartet, gir et interessant fremtidsbilde på hvor boligutviklingen vil kunne skje de nærmeste årene. Kartet viser at byutviklingen på Ensjø vil fortsette, mens den konsentrerte boligbyggingen på Løren og Hasle gradvis forflytter seg mot

³ For mer informasjon, se «Vedlegg 2. Strategisk plan for Hovinbyen. Behov for kommunal infrastruktur i Hovinbyen – datagrunnlag til Strategisk plan for Hovinbyen».

Økern. Samtidig kommer de første boligprosjektene på østsiden av Ring 3 i tilknytning til Økernsenteret og Ulvenområdet.» (s.26).

Boliger bygget siste 15 år og reguleringsreserve i Hovinbyen

Kart over Hovinbyen med soknegrenser

Som man ser av kartet er Østre Aker og Haugerud det geografisk absolutt største soknet i Hovinbyen. De hvite feltene er de gamle industriområdene som nå bygges ut. Sinsen, Hasle og Kampen er allerede tilført mye ny bebyggelse i Lørenbyen og Ensjøbyen. Økernområdet vil angå Sinsen, Hasle og Østre Aker og Haugerud menigheter, mens Ulven først og fremst berører sistnevnte.

Tre områder utpeker seg som viktige satsingsområder på kort sikt i Hovinbyen: Løren, Ensjø og Ulven. Vi ser nærmere på disse tre områdene i det følgende kapittelet.

Lørenbyen – Sinsen sokn

Lørenbyen har skutt i været og er et område som i dag er nesten ferdig utbygget. Midt i hjertet av Løren finner vi en T-banestasjon, som sikrer at Løren nå har effektiv tilgang på sentrumsnære områder og dermed en sentral beliggenhet og god tilgjengelighet. Utbyggingen av Lørenbyen er det primært Selvaag som har stått for. På sine sider skriver de følgende om området: «Løren er en raskt voksende bydel som ligger på høyden av Oslo, med kort avstand til sentrum. Med egen T-banestasjon, grønne lunger og et rikt service- og kulturtilbud er Løren en av Oslos mest «up-and-coming» bydeler». Når man ankommer med t-banen og velger utgangen mot Peter Møllers vei, for så å bevege seg femti meter nedover gaten, står man midt på Løren torg. Herfra kan man skue Sinsen kirke i enden av Lørens hovedgate.

Kirken på Sinsen, som ble bygget i 1971, har utvilsomt fått en ny sentral beliggenhet etter at industriområdet ble omgjort til nybyggerfelt. Slik det ser ut i dag faller store deler av Lørenbyen inn under Sinsen menighet. Et lite område av Løren faller inn under Hasle sokn.

Løren er høyt i Sinsen menighets bevissthet, og dette området og denne målgruppen dedikeres mye oppmerksomhet og ressurser. Hvert halvår produserer menigheten en brosjyre med kirkens program og oversikt over alle menighetens arrangementer og tilbud for det kommende halvåret. Den sendes i posten til befolkningen i Lørenbyen. Løren oppleves som et område med stor optimisme, hvor befolkningen vil få til noe sammen.

Knytte bånd med lokalsamfunnet

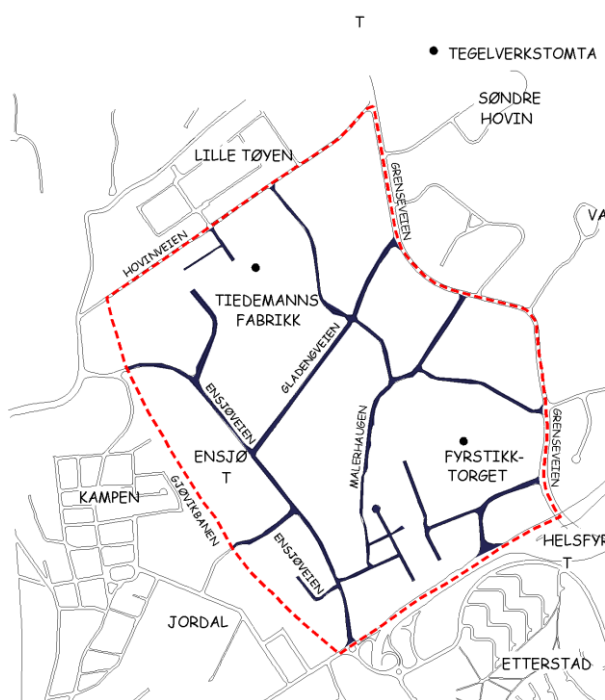
Sinsen menighet har de siste årene satset mye på å bygge samarbeid med bydelen, lag og organisasjoner i nærmiljøet. Samarbeidet har blant annet ført til at det gjennomføres et årlig kjempe-karneval med 700-800 deltakere. Erfaringen er at felles arrangementer og samarbeidsprosjekter fremmer et godt nærmiljø, og dette er et godt eksempel på hvordan kirken må arbeide framover i utbyggingsområder.

Videre har Sinsen menighet hatt en utstrakt satsning på å ha åpen kirke hver onsdag, med både babysang, lunsj, barnekor og middagsservering på samme dag. Satsing på åpen kirke i forskjellige former er helt i tråd med bispedømmets strategiplan, og henger også godt sammen med det som allerede er sagt om kirkens visjon for Hovinbyen i denne rapporten.

En annen fremgangsmåte for å flette folkekirken sammen med lokalsamfunnet er å styrke den kirkelige tilstedeværelsen i form av en utegående prest og/eller diakon. For Løren og Økern er det en satsing som allerede er lansert og som er under planlegging. Hva innebærer det å være utegående prest eller diakon i vår kontekst? Hvorfor satser vi på dette og hva vil vi oppnå? Hvilke behov finnes og hvordan kan kirken ved sine ansatte svare på disse behovene? I Den norske kirke merker vi økende press på økonomi, og innsparingsprosessene og reformene kommer tett. I en slik tid reiser spørsmålet seg fort om vi har økonomi til å prioritere dette?

Det er forhold som tyder på at det i Lørenbyen vil være diakonale behov som en utegående prest/diakon kan være et kirkelig svar på. Kommunen har flyttet flere av sine kommunale boliger fra Grünerløkka inn i sentrum av Løren. Videre er en andel av leilighetene som bygges små og de er oppført tett. Utegående ansatte vil være med å synliggjøre oss som kirke, og skape en viktig kontakflate. Samtidig markedsfører de kirken, gjøre det kjent for folk hvor de skal gå når eller hvis de trenger den.

Ensjø – Kampen sokn og Hasle sokn

Ensjø ligger i bydel Gamle Oslo. Av Hovinbyens 40 000 planlagte boliger vil inntil 7 000 boliger etter planen reise seg i Ensjø. Området ligger ca. 2 km øst for Oslo S, og grenser til områdene Tøyen, Kampen, Vålerenga og Hovin. Ensjø T-banestasjon sikrer området rask tilgang på sentrumsnære områder, og betjenes for tiden av rutene 1, 2, 3 og 4.

Kampen sokn favner et område hvor befolkningsveksten de siste ti årene har vært stor. Medlemstallene har likevel holdt seg relativt stabile og har ikke endret seg i takt med befolkningsgrunnlaget. Den prosentvise andelen som har medlemskap i Den norske kirke har ergo vært avtagende. Ensjø er et område av Hovinbyen

hvor utbyggingen er godt i gang og nye beboere allerede har flyttet inn. Hvordan nybyggingen har påvirket demografien er noe uvisst. SSB gir oss ikke anledning til å bryte ned statistikken på et lavere nivå enn soknet. Dermed er det vanskelig å finne demografien for utbyggingsområdet på Ensjø.

Kirkelig tilgjengelighet

Ensjø er et område som etter Den norske kirkes sokneinndeling faller inn under Kampen og Hasle sokn. De to områdene Kampen og Ensjø er adskilt av T-banelinjen. Den enkleste veien til Kampen kirke for befolkningen på Ensjø går via en gangbru over T-banelinjene. Avstanden målt i antall meter til Kampen kirke er kort, men togsjennene oppleves som en barriere mellom de to områdene. Hører Ensjø mer naturlig sammen med et annet område? Ved utbygging av Ensjø ønsket man å bevare sikt- og landskapslinjer i retning Kampen kirke. Dette fremgår av Oslo kommunes forslag til planleggingsprogram for Ensjø (s. 21). Til Hasle kirke er det ikke sikt- og landskapslinjer fra Ensjø. Kirken ligger noe bortgjemt innerst i boligområdet Keyserløkka. Hvordan kan kirken være nærværende selv om kirkebyggenes tilgjengelighet har sine begrensninger? Med forbehold om uforandrede soknegrenser, kan de to menighetene møte mobilitetsutfordringene som er beskrevet ovenfor ved å etablere seg i nye lokaler i området. Nye steder hvor menighetene vurderer å være nærværende er Petersborg på Ensjø. Dette er et stort gult bygg som nå eies av FERD.

Terskelverdier

Både i Hasle menighet og Kampen menighet har oppslutningen søndag klokken 11, når det ringes inn til gudstjeneste, i lang tid vært beskjeden. Det er korte avstander hvis kirkegjengerne skulle ønske å bevege seg til andre kirker i nærområdet eller til sentrum. Lavt fremmøte til gudstjenestene har aktivert en samtale i utvalget om terskelverdier.

Hvor stor oppslutning bør det være i snitt over tid for at det skal holdes gudstjenester i en kirke? Burde det finnes en terskelverdi eller en sperregrense? Hvor mange mennesker må det være til stede for at en menighetsaktivitet kommer i flytsonen, som den energiforløsende effekten som oppstår når båten går i

plan fremfor å pløye havet. Trolig er terskelverdien avhengig av bygget det gjelder. For Hasle kirke som har et lite intimt kirkerom kan det utvikles gudstjenester med færre tilstede enn i en stor katedral. Oslo bispedømmes strategidokument «Mer himmel på jord» har som en målsetning å «samle flere til livsnære gudstjenester». Om gudstjenestene våre oppleves som livsnære for barn og unge melder seg intuitivt som et spørsmål. Et annet betimelig spørsmål er hvorvidt vi feirer for mange gudstjenester søndag kl. 11? Og kanskje feirer vi for mange gudstjenester totalt sett, og burde heller satse på andre aktiviteter og arrangementer som har bedre oppslutning? Kanskje burde vi i større grad bevege oss ut av kirkebygget og være til stede på arenaer hvor mennesker ellers samles?

Det kan se ut til at det er bedre stilt når det kommer til oppslutningen om øvrige aktiviteter i kirkene våre. Det er kanskje en indikasjon på at vi bør satse tyngre på annen type aktivitet i og utenfor kirkebyggene? Mange menigheter melder at babysang er en aktivitet hvor det er lett å rekruttere, og som vi opplever at vi lykkes med å holde høy kvalitet på. Dette gir anledning til å bli kjent med kirkerommet og er en arena for å rekruttere flere til dåp og andre aktiviteter i kirken.

Ulvenbyen – Østre Aker og Haugerud sokn

Det er ikke særlig iøynefallende ved befaring av området i dag, men med årene vil industriområdet på Ulven bli tett befolket. Tusenvis av nye beboere vil med årene flytte inn. I hovedsak er det OBOS som eier tomtene og bygger ut området. Utbyggingen har startet i den delen av området som er nærmest Økern T-bane, slik at de første som flytter inn skal slippe å gå gjennom et byggefelt når de beveger seg mot T-banen. Med årene beveger boligveksten seg i retning Østre Aker kirke. De mest positive prognosene indikerer, ifølge OBOS, at det vil bli bygget omtrent hundre boliger årlig i årene som kommer, som indikerer at området vil bli ferdig utbygd i løpet av rundt tretti år. Men det kan fort ta lengre tid. Når området nærmer seg å være ferdig utbygd er det mye som tyder på at kirkens beliggenhet vil fremstå som mer og mer sentral for hvert år som går, der den ligger i utkanten av området i dag. Men det er fortsatt mange år igjen før denne endringen begynner å gjøre seg gjeldende.

Østre Aker kirke ble ferdigstilt i 1860, hvilket gjør den til Groruddalens eldste kirke. I dag ligger kirkeanlegget som en grønn lunge i et tett trafikkert område. Området rundt kirken rommer, foruten en langstrakt kirkegård, flere historiske bygninger som kirkestall, klokkerbolig og en prestegård. Dette anlegget er unikt i Groruddalen. Menighetshuset er av noe nyere dato og skriver seg tilbake til slutten av 1970-tallet. Denne grønne kulturhistoriske lungen knyttes sammen med Ulvenbyen via en bro som tar deg med over Ulvensplittens⁴ fire brede spor med asfalt. Det foreligger planer om å legge Ulvensplitten under bakken, hvilket vil ha stor betydning for kirkeparkens sammenkobling med området på Ulven.

Svak oppslutning – Alternativ bruk av kirken

I dag er Østre Aker kirke lite besøkt, med mindre det er et dåpsfølge som fyller kirken. Kirkens besøkstall forsvare ikke full drift som soknekirke. Kjernen av kirkegjengere er rundt tyve personer. Østre Aker og Haugerud har allerede i dag fått biskopens godkjenning om redusert gudstjenestefrekvens. Med en så beskjeden oppslutningen på gudstjenestene bør det tenkes nytt om bruken av denne kirken. I alle fall i et kortsiktig perspektiv, frem mot 2025.

⁴ Veien Ulvensplitten er en del av Europavei 6. Det er en forbindelsesvei mellom Alnabru og Store Ringvei/Hjalmar Brantings vei som passerer like nord for Østre Aker kirke. Veien fikk navn i 1982 etter Ulven gård.

Allerede i 2009 ble det lagt frem et forslag om å ta Østre Aker kirke ut av normal drift som soknekirke og finne en alternativ bruk for den. Sambruk med andre kirkesamfunn og kulturkirke var to av forslagene. Da kirkens 150-årsjubileum ble feiret i 2010 stod det sistnevnte i sentrum i en ukelang feiring. Ideen om Østre Aker kirke som kulturkirke vant frem, og i perioden 2013 til 2017 satset Oslo bispedømme på å profilere kirken som en kulturkirke, med blant annet konsertvirksomhet og kunstutstillinger. En av soknets prester fikk halvparten av sin stilling definert som prosjektleder for dette arbeidet. Et arbeidsmotto for dette arbeidet var «Kultur til folk - folk til kirka». Deltakelsen på kirkens gudstjenester viste dog ingen oppsving. Konsertvirksomhet trekker gjerne mennesker fra hele byen, og kanskje er det av denne grunn det har vist seg krevende å rekruttere nye mennesker inn som frivillige i menighetens arbeid, hvilket var en av ambisjonene med prosjektet. En stillingsreduksjon gjorde at prosjektet falt bort i 2017. Det er i dag fortsatt noe konsert- og utstillingsvirksomhet i kirken.

Tiden ser ut til å være moden for å ta kirken ut av normal drift som soknekirke og at kirken benyttes til et annet formål. Men hva skal det være?

Nye bruksområder for Østre Aker kirke – Pådriv bidrar i utredningsarbeidet

Oslo bispedømme ble i 2018 partner i samfunnsdugnaden og nettverket Pådriv. Pådriv har engasjert seg i hvordan Østre Aker kirke skal brukes framover. Det ble arrangert en Pådriv-samling om bruken av kirkeanlegget 6. mars i år med deltakere fra et mangfold av ulike interessenter. I kjølvannet av Pådriv-samlingen om Østre Aker kirke, ble det dannet en kjernegruppe som har tatt mål av seg til å gjøre et helhjertet forsøk på å øke aktivitetsnivået i Østre Aker kirke. Oppdraget innbefatter også anvendelse av anlegget rundt kirken, som menighetshus, kirkestaller og urnelund.

Kjernegruppen har arbeidet i en første fase frem mot sommeren 2019 og har bestått av representanter fra bydel Alna, bydel Bjerke, Pådriv, Kirkelig fellesråd i Oslo samt Østre Aker og Haugerud sokn. Gruppen har formulert sin ambisjon og visjon:

- Ambisjon: Vi tar området tilbake! Vi skal åpne opp for mennesker og ideer som vil være med å bygge nærmiljøet.
- Visjon: Østre Aker kirke vil være et levende sted for menneskene og nærmiljøet, et foregangsprosjekt for sosial, økonomisk og miljømessig bærekraftig byutvikling.

I løpet av den første fasen var det tre aksjonspunkter som avtegnet seg:

- 1) Menighetshuset som felleshus
- 2) Urnelunden som sted for grønne og sosiale prosjekter
- 3) Kartlegging, medvirkning, dialog: Placemaking – eller hva skal til for å skape en plass?

Kjernegruppen har så sett frem mot en mulig fase 2, som kan ta til etter sommeren 2019.

I den foreliggende rapporten kan dette bare skisseres, siden det ikke ble tatt noen direkte avgjørelser på kjernegruppas siste møte. Det gjelder i denne fasen:

1. Å samle erfaringer fra innmeldte aktiviteter og ideer til å forstå menighetshuset som felleshus. Dette innbefatter å gi mulige aktiviteter tid og rom, og samtidig være fleksibel ved å vise til at aktiviteter også kan flytte til kirken dersom oppussingen av menighetshuset starter.
2. Det bør settes i gang minst én grønn pilot på urnelunden.

3. Kartlegging, medvirkning, dialog: Placemaking – eller hva skal til for å skape en plass? – Alt dette må fortsette!

I sum ser den lokale forankringen av aktiviteter, ideer og innspill ut til å utkrystallisere seg som det kriteriet som bør ligge til grunn for alt videre arbeid. Dette har følger for driftsmodellen: Flere lokale krefter må inkluderes i den daglige driften av dette, det kan føre til at kjernegruppen forandrer karakter, og blir mer en overordnet referansegruppe for prosjektet. Videre må finansieringen av en mulig fase 2 drøftes, diskuteres og sikres, et forsiktig og foreløpig estimat ligger på kr 300 000–500 000.

«Hovinbyen – en livssynsåpen by?»

I Strategisk plan for Hovinbyen sier Oslo kommunes ingenting om tilrettelegging for religiøst liv og livssynsutfoldelse, som også antydes i mandatet utvalget er overlevert. Det kan se ut til å være et tema som er glemt, eller i det minste dedikert lite fokus. Som et tilsvarende på dette inviterte utvalget i samarbeid med biskopen i Oslo (i forbindelse med bispevisitas i Kampen og Vålerenga) til seminaret: *Hovinbyen – en livssynsåpen by?* den 9. mai i år. Seminaret tok opp religionenes rolle som en av flere samfunnsbyggende krefter når nye byområder bygges og utvikles. Hvordan kan Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn best mulig bidra til sosialt bærekraftige nærmiljø i Hovinbyen? Hvilke samarbeidsforhold kan utvikles mellom tros- og livssynssamfunnene og andre sentrale aktører i nærmiljøene i den nye byen? Hvor kan det bli mulig å være kirke og andre religiøse samfunn i Hovinbyen, hvor planlegges det rom for religion?

Oslo kommune har nylig selv tatt et viktig initiativ til å sette den kommunale tros- og livssynspolitikken på dagsorden. Den 28. mars i år nedsatte Oslo kommune et bredt sammensatt utvalg, ledet av Trond Bakkevig, som skal foreta en gjennomgang av Oslo kommunes tros- og livssynspolitikk og fremme forslag som kan bidra til å skape en mer helhetlig politikk på feltet.

Innspill fra seminaret

Seminaret ga rom for samtaler på kryss og tvers mellom politikere, kommune, bydeler, tros- og livssynssamfunn, utbyggere og andre sentrale aktører. Det var innledninger ved byråd Rina Mariann Hansen samt arkitekt og professor, Beate Hølmebakk. Byråden snakket om tros- og livssynssamfunnenes mulige rolle i bærekraftig byutvikling, og hvordan Hovinbyen kan bygges som en livssynsåpen by. Hølmebakk reflekterte rundt hvordan vi kan tenke inn rom for religion i en livssynsåpen by, og om fellesreligiøse rom og møtesteder kunne være en god ide.

Utvalgets arbeid rundt organisering, kommunikasjonsformer og aktivitet ble kort presentert. Hva bør kirken drive med og hvordan bør den gjøre det? Hvem har vi å samarbeide med? Bør vi endre menighetsgrenser eller flytte på personell for å få det til? Og hvordan fortsetter vi best med å gjøre det vi alltid har gjort i møte med mennesker: Invitere til dåp, bryllup, begravelse og gudstjeneste, og lage åpne møteplasser for sosialt liv, viktige samtaler, lek og moro for barn, trygge rom for ungdom. Det ble framhevet at utvalget er opptatt av at vi i den nye byen vil være en kirke i bevegelse og forandring, at Hovinbyen bør være et sted for kirkelig eksperimentering og utvikling. Kirken vil være i samarbeid med andre for å kunne bidra, legge mye kraft i å være del av nærmiljøene og være en av flere gode krefter i dem.

Morten Grødahl, leder i Vålerenga fotball bidro med en innledning som både ble et eksempel på hva det kan bety å være en aktør i et nærmiljø, og et forbilde vi som kirke kan strekke oss etter. Hans fokus var: «VIF er mer enn fotball». Som en sentral aktør med forholdsvis store ressurser i et nærmiljø har VIF et større ansvar enn å spille fotball. Etter «minglende» samtale ble seminaret avsluttet med en panelsamtale med Elin Hoff Johansen, seniorarkitekt, Plan- og bygningsetaten, Ellen Iren Oldereid, bydelsdirektør, Grünerløkka bydel, Djamel Selahi, daglig leder, Rabitamoskeen og Øyvind Stabrun, prost i Groruddalen. De snakket med hverandre og salen om hvordan vi sammen kan bygge Hovinbyen sosialt bærekraftig, og hvilken rolle tros- og livssynssamfunn kan spille i byutviklingen og nærmiljøene.

I sum viser seminaret kanskje først og fremst hvor viktig det er å samle mange forskjellige stemmer i samme rom for å føre tankene videre og skape samhandling. Det ble samtaler mellom mennesker som ikke daglig treffes, men som fra hver sin kant kjenner ansvar for bærekraftig byutvikling.

Utvalgets forslag – Hovinbyen, et sted for kirkelig eksperimentering og utvikling

Utvalget Kirke i Hovinbyen foreslår ikke primært strukturelle organisatoriske endringer, men å være kirke på en annerledes og mer dynamisk måte. Fremfor omstillingsprosesser med høye kostnader både økonomisk og menneskelig, mener utvalget at Den norske kirke i Hovinbyen må videreutvikle seg i retning av å bli mer relasjonell, mer tilgjengelig, mer bevegelig, mer synlig og mer bærekraftig. Disse fem kjennetegnene som utvalget ønsker skal prege kirkens arbeid i Hovinbyen henger tett sammen og følger av det som er sagt innledningsvis under kirkelig visjon. Det arbeidet vi allerede lykkes med bør videreføres. Vi begynner ikke arbeidet på nytt. Men i hovedsak mener vi at Hovinbyen bør være et sted hvor kirken eksperimenterer mer med sin arbeidsform. Kirken må også arbeide for å styrke sin relasjon til andre aktører som har et engasjement for Hovinbyen, både offentlige og private. Engasjementet via Pådriv er et slikt eksempel.

I mandatet bes utvalget primært om å fokusere på hvordan Den norske kirke bør agere i Hovinbyen på kort sikt, avgrenset til perioden frem mot 2025. Det er også av denne grunn at de større strukturelle endringene hva angår organisering ikke har vært utvalgets hovedfokus, selv om vi i det følgende også har noen synspunkter på dette. Det radikale kirkelige grepet utvalget foreslår er å ta på alvor at forandring og midlertidighet vil være et vedvarende trekk videre i kirkens arbeid i Hovinbyen. Rom, arbeidsformer og menighetsgrenser må tilpasses livet på bakken etter hvert som utbyggingen skrider fram. Det er derfor ikke tiden nå for å skape løsninger som kan forventes å stivne fast. I det følgende utdypes utvalgets tanker for hva som særpreger en slik kirkelig innsats i Hovinbyen:

1) Bevegelig:

Nybyggerområder, som Hovinbyen, kjennetegnes av midlertidighet og av at endringstakten er høy. Et nærområde som endrer seg raskere fordrer en kirkelig innsats som er mer formelig, som tilpasser seg omgivelsene i takt med at de endrer seg. Vi bør være innovative, ikke stivne i formen, satse på prosjektarbeid og relasjonsbygging.

2) Tilgjengelig:

Vi bør øke tilstedeværelsen på stedet, og det bør være enkelt å finne frem til kirkens arbeid. Flere av kirkebyggene i Hovinbyen-området ligger noe perifert. Det kan være vrient å finne veien til kirkebyggene. Vi bør sikre en mer tilgjengelig kirke ved å ta i bruk nye lokaler som har bedre beliggenhet, og som egner seg til våre ulike aktiviteter. Det kan være alt fra kapell i kondemnabile bygninger til lokaler i skolebygninger. Tilgjengeligheten handler også om at kirkelige ansatte og kirkelig aktivitet beveger seg ut av lokalene og i større grad er tilstede på arenaene hvor folk på stedet samles.

3) Synlig:

En livssynsåpen by har rom for en synlig nærværende kirke. Den norske kirke bør arbeide for å gjøre religiøs tro synlig og en naturlig del av nærmiljøet og gatebildet. Kjenner befolkningen i Hovinbyen til arbeidet Den norske kirke driver i deres nærområde og hvordan profilen vår er? Vi

må markedsføre oss bedre og gjøre oss mer synlige. Et essensielt virkemiddel for å lykkes med å synliggjøre kirken er et kommunikasjonsarbeid av høy kvalitet. Et annet grep kan være at kirkelige ansatte blir mer synlige i gatebildet, som eksempelvis ved en utegående prest som med sin rundsnipp viser at kirken er nærværende i lokalmiljøet. Kanskje kan også et gatekapell være et godt virkemiddel.

4) Relasjonell:

Kirken i Hovinbyen kan ikke stå alene. Samarbeid med andre er både nødvendig og riktig for kirken i Oslo i dag. Nødvendig fordi vi som kirke ellers risikerer å skape små og stengte rom som mennesker ikke våger eller ønsker å oppsøke. Riktig fordi dette alltid har vært kirkens måte å være på i verden: Kirkene står midt i bygder, nærmiljøer og byer med åpne dører for de engasjement og behov som finnes der. Kirkelige handlinger, gudstjenester og andre utadrettede tiltak blir til i dialog med enkeltmennesker og grupper. Kirkens ansatte står sammen med ansatte i skoler, eldreomsorg, næringsliv, trossamfunn og andre institusjoner i arbeidet for bærekraftig byutvikling.

En mer relasjonell kirke handler om å gjøre det kjent at kirken er en aktør som ønsker å samarbeide med andre om positiv utvikling av Hovinbyens nærmiljø, og vise at vi som kirke ønsker å være en aktør i nærmiljøet som skaper møtesteder for sosialt liv, samtaler og eksistensielle spørsmål. Et velfungerende diakonalt arbeid vil være essensielt for å få dette til.

5) Bærekraftig:

Det burde være enkelt for kirken å dele målsetningen om at Hovinbyen skal være et område særpreget av sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Det er et motto for Oslo kommune i Strategisk plan for Hovinbyen, samt for nettverket Pådriv. Bispedømmet er partner i Pådriv, samfunnsdugnaden for bærekraftig utvikling i Hovinbyen, det er i seg selv et signal om hvordan vi vil jobbe. Også Den norske kirke bør ta opp i seg dette og tenke «grønt» og langsiktig. Den norske kirke er en virksomhet som på en særlig måte kan bidra til at Hovinbyen blir sosialt bærekraftig. Dette innebærer å ta samfunnsansvar og å være en synlig aktør i utvikling av Hovinbyen som helhet og de enkelte bomiljøene.

Satsingen i Hovinbyen frem til 2025 – Prioriteringer og ressursbehov

Som vi nok alle har erfart er også kirkens arbeid negativt betinget av ressursknapphet. Det er trolig slik at finansiering av folkekirken vil være et tema også i årene som kommer, og at budsjettildelingene i beste fall holder seg på dagens nivå. En satsing i Hovinbyen fordrer like fullt ressurser utenfra. Det er krevende for menighetene å sette av ressurser på egenhånd. En satsing på nybyggerområder har konsekvenser for hvilke ressurser som gjenstår når fokus skal rettes mot andre utfordringer i soknet. Som eksempelvis i Sinsen menighet hvor det er et ønske om å følge tettere opp blokkleilighetene i Sinsenbyen, hvor de sosiale utfordringene er noe større enn for øvrige nærmiljøer på Sinsen. Her er det blant annet relativt høy andel barnefattigdom⁵. Menigheten ønsker et bredere diakonalt arbeid inn mot dette området, men foreløpig er det en utfordring menigheten ikke har fått løftet. Satsingen mot nybyggerområder har en

⁵ Det innebærer at foreldrene har en inntekt som er mindre enn 60% av medianinntekten i Oslo.

pris, og går på bekostning av andre gode prosjekter som av hensyn til ressursknapphet må prioriteres bort. Utvalget mener det er avgjørende at det tilføres ressurser utenfra for at Oslo bispedømme skal lykkes med å følge opp disse vekstområdene på en god måte.

Hovinbyen er et område hvor det er forventet vekst, også for Den norske kirkes del, ettersom det trolig blant innflytterne vil være en gitt prosentandel som har medlemskap i Den norske kirke. Kanskje vil også dette ressurstilfanget, som vi nå ber om, på sikt forsvare seg selv ved at de respektive sokn vokser i størrelse? Uansett er det behov for en satsing i vekstperioden for å tilrettelegge for et kirkelig tilbud også her. Utvalget mener det er særlig ressurser til kommunikasjonsarbeid, ekstra ansattressurser som prest, diakon og kommunikasjonsarbeider, samt midler til nye lokaler som behøves. Behovet utdypes i det følgende kapittelet.

Dersom det ikke er mulig å tilføre nye ressurser utenfra bør det gjøres en omprioritering av eksisterende ressurser. Det vil med nødvendighet medføre endringer i det kirkelige tilbudet i soknet, for eksempel i antall gudstjener som feires i kirkene.

Kommunikasjon

Det er behov for et betydelig løft på kommunikasjonsarbeidet myntet på Hovinbyen. Som det fremgår av kapittelet om kommunikasjon tidligere i rapporten (s. 9) er dette et av de viktigste virkemidlene for å få til et løft for kirkelig arbeid i Hovinbyen, og for å få til et slikt løft er det behov for en satsing. Utvalget mener at én person bør gis et hovedansvar for kommunikasjonsarbeidet i Hovinbyen. Dette for å sikre et samkjørt og strategisk kommunikasjonsarbeid for området. Den norske kirke bør lage et kommunikasjonsnettverk for de aktuelle menighetene med ressurser, både ansatte og frivillige, som deler kunnskap, erfaring og oppgaver.

Organisering og justering av grenser

Gjennom utvalgets arbeid med å gjøre seg kjent i det som kalles Hovinbyen, har det utkrystallisert seg tre hovedområder for utbygging som bør være satsingsområder for Oslo-kirken de neste 10 årene; Lørenbyen, Ensjøbyen og Ulvenbyen – og mellom disse, som et slags sentrum: Økern. Disse tre områdene har hvert sitt særpreg beskrevet i rapporten, og Ulvenbyen er det utbyggingsområdet som er kommet kortest. Hvert av områdene vil ha et nærmiljø der det er sentralt at kirken er deltakende og til stede. Hovinbyen består av mange små og til dels ulike nærmiljøer.

Arbeidsgruppen er enige om at det i større grad enn i dag må defineres et ansvar for å følge opp de ulike utbyggingsområdene, og at det kanskje i mindre grad bør deles mellom sokn – da det kan gi et mindre effektivt og et dårligere koordinert arbeid.

Sokne- og prostigrenser er viktige blant annet for allokeringen av ressurser. Det er samtidig viktig å tenke større enn disse grensene. Et Oslo-kart består av mange grenser og det er mange aktører som streker opp sine grenser på dette kartet. Hvem som hører naturlig sammen er et mer sammensatt bilde i en urban storby som Oslo. Kanskje er det heller sosiale parametere som binder sammen, uavhengig av bosted eller geografiske identiteter. Kanskje er det identifisering med et gitt kirkelig uttrykk som forener? Som innledningsvis nevnt mener utvalget at grensejusteringer er av mindre betydning på kort sikt. Det er fullt mulig å samarbeide godt over grensene. Et argument for grensejusteringer er at ressurser normalt følger soknegrenser.

Lørenbyen, Ensjø og Ulven – presisering av ansvar

Den største delen av Lørenbyen hører inn under Sinsen sokn, en mindre bit hører inn under Hasle sokn. Utvalget foreslår at ansvaret for Lørenbyen som helhet plasseres i Sinsen sokn, og at det ved behov gjøres tilhørende grensejusteringer av soknet. Utbyggingsområdet på Ensjø deler seg i Hasle sokn og Kampen sokn. Kampen kirke og Hasle kirke ligger begge kirker i randsonen av utbyggingsområdet. Hasle menighet og Kampen menighet bes i fellesskap om å ta ansvaret for arbeidet i Ensjøbyen, og sikre best mulig bruk av byggene Hasle kirke og Kampen kirke i denne satsingen, eventuelt med bruk av alternative lokaler som ligger i Ensjøbyen. Utbygging av Ulven er foreløpig i oppstartsfasen. Området ligger i Østre Aker og Haugerud sokn, og det er dermed naturlig at ansvaret for å følge opp Ulven plasseres her.

Området Hovinbyen faller inn under tre av Oslo bispedømmes prostier. Det bør gjøres en helhetlig vurdering av prostigrensene i Oslo bispedømme. Ved en slik gjennomgang bør det vurderes om menigheter med noe sammenfallende utfordringer og arbeid bør samles i ett prosti. Det kan være aktuelt, og bør vurderes, å samle utbyggingsområdene i Hovinbyen i ett prosti ved en slik gjennomgang. En utfordring ved dette vil være at nåværende samarbeidsstrukturer mellom sokn berøres (F.eks. Gamle Oslo; Grønland, Kampen og Vålerenga).

Et mindretall av utvalget mener at det bør igangsettes arbeid med grensejustering av Hovinbyen nå, fordi det er viktig å ta grep som sørger for formal flytting av ressurser til det nye området. Mindretallet har ikke tro på at det lar seg gjøre å flytte ressurser fra soknene, og mener at samarbeid ikke er tilstrekkelig for ressursallokering til Hovinbyen. Det legges til grunn at et nytt sokn skal ha en stedlig identitet, god infrastruktur og en størrelse som kan gi fleksibilitet på anvendelse av ressurser. Mindretallet foreslår primært at det umiddelbart settes i gang arbeid for å skape et «stor-sokn» knyttet til Hovinbyen. I utgangspunktet bør soknet omfatte de som var med i utredningen, men kanskje noen flere. Sekundært foreslås det at man oppretter et nytt sokn «Hovinbyen» som tilsvarer området beskrevet i kommunens strategiske plan. Begge disse forslagene vil involvere sokn som ikke er representert i utvalget, og vil kreve videre utredning.

Flertallet av utvalget vil i istedenfor argumentere for en totrinnsprosess. Flertallet ser et umiddelbart behov for å komme i gang med arbeidet i Hovinbyen. Arbeidet med grensejusteringer vil forsinke dette. Flertallet mener derfor at vi bør komme i gang med samarbeid straks (se under), og at det i forlengelsen av dette sees nærmere på behovet for omorganisering og hvordan denne bør se ut.

Samarbeidsråd for Hovinbyen

I mandatet bes utvalget se nærmere på og eventuelt forslå endringer i menighets- og prostigrensene. Ovenfor er det gitt noen forslag til mindre endringer, samt et mer omfattende forslag fra en fraksjon i utvalget. Utvalget mener at det er viktigere å sikre helhetlig innsats i området enn å endre på grensene. Samhandlingen mellom de sokn som har en bit av området Hovinbyen må styrkes. Utvalgsarbeidet har vist hvor nyttig det er at representanter fra disse sokn møtes og samsnakker om temaet. Uansett om soknegrensene endres eller om det prøves ut en modell med et dedikert arbeidslag (se nedenfor, s. 26) eller ei, må soknene rundt og i Hovinbyen samarbeide også etter at utvalget har avsluttet sitt arbeid. Det bør etableres et kirkelig samarbeidsråd som holder soknene sammen i felles refleksjon over hvordan vi beste møter den videre utviklingen av Hovinbyen. Samarbeidsrådet overtar ansvaret for å videreføre det som er initiert gjennom utvalgsarbeidet, og kan fungere som et sted for utveksling av erfaringer og prioritering og samordning av aktiviteter. For å sikre at Samarbeidsrådet har tilstrekkelig beslutningsmyndighet foreslår utvalgets flertall at rådet består av daglig ledere samt sokneprester i de sokn som er representert i utvalget, samt en prost fra et av de tre prostiene. Mindretallet mener at rådet

må ha flertall av folkevalgte representanter, men at ledelse fra begge linjer må være delaktige i diskusjonene.

Kirkebygg

I mandatet bes utvalget vurdere plassering og egnethet ved eksisterende kirker og eventuelt vurdere behovet for nye kirkebygg. Det er utvalgets vurdering at et behov for et nytt ordinært kirkebygg ikke foreligger. Grepet utvalget anbefaler er derimot å bruke nåværende portefølje av kirkebygg, og lete etter andre typer lokaler i Hovinbyen. Det er behov for å finne lokaler som kan romme forskjellige aktiviteter samt kontorer for Hovinbyens arbeidslag.

Utvalget mener at det er behov for alle eksisterende kirkebygg, men dog kan det tenkes at de bør brukes på ulikt vis. I hovedsak mener utvalget at det bør avholdes noe færre gudstjenester totalt i kirkene. Det bør gjøres en vurdering på om det skal opprettholdes samme gudstjenestefrekvens, og eventuelt om det kan forordnes gudstjenester utenfor kirkebyggene og til andre tidspunkt enn søndag kl. 11. Bruken av Østre Aker kirke og det tilhørende kirkeparkanlegget kommer utvalget tilbake til nedenfor. Mindretallet vil presisere at en omlegning av soknegrenser vil muliggjøre færre kirkebygg i området samtidig som man satser på nye mer midlertidige lokaler innen hele området Hovinbyen.

«Kondemnabile katedraller» og «pop up-kirker»

Alle kirkebyggene i Hovinbyens sokn, unntatt Østre Aker kirke, ligger i randsonen av den nye byen. For noen, som Sinsen, er plasseringen perfekt på grensen mellom gammel og ny by. For andre, som Hasle og Kampen, er det stengsler mellom gammel og ny by. Hvis gudstjeneste fortsatt er vår primære utadrettede og samlende virksomhet – bør det feires flere gudstjenester andre steder enn i kirkene? På gata? I kjøpesenter? På skoler? I parker? Langs den grønne ringen? Andre steder?

Grunnleggende trengs god forståelse fra biskop og kirkeverge for at vi bruker ressurser og forordning på en annen måte enn det som er vanlig. Videre er det nødvendig å finne gode steder og å etablere samarbeid med «stedseieren». Bydeler og næringsliv er viktige å ha kontakt med for å skape forståelse for viktigheten av åpent religiøst liv i byen. Næringslivet er i tillegg en potensiell kilde til støtte, f.eks. mat og kaffe til kirkekaffe. Ulike typer lokaler bør tas i bruk, nær der folk bor - midlertidig tomme lokaler, lokaler i borettslag, på skoler osv. Dette forutsetter samarbeid med utbyggere og andre som sitter på lokaler.

Utvikling av Østre Aker kirke og kirkeanlegg

Østre Aker kirke ligger fint til som Hovinbyens kirke om ti-tjue år. Fram til den tid bør kirken til dels brukes på annet vis, og det arbeides nå fra flere kanter for å finne fram til en god bruk i mellomtiden. Det er allerede satt i gang et utredningsarbeid, som Pådriv har initiert. Foruten Pådriv består kjernegruppen av Østre Aker og Haugerud menighet, Oslo bispedømme, bydelene Alna og Bjerke samt KfiO. Den første fasen av utredningen er slutført. Utvalget gir sin støtte til at dette påbegynte arbeidet videreføres i en andre fase, slik det er skissert.

Utvalget støtter forslaget fra prosjektgruppen for Kirkebruksplan i Groruddalen om at det avholdes maksimalt ti gudstjenester i kirken per år. I tillegg til gravferd anbefales det et mindre og spisset gudstjenestetilbud i Østre Aker kirke. Konkret kan vi tenke oss at de inntil ti gudstjenestene årlig som legges til Østre Aker kirke bygger på det som allerede er etablert: Tårnagenthelt, festivalhøymesse, konfirmasjon, Allehelgensdag, skole- og barnehagegudstjenester og julaften. Det er viktig å opprettholde

en viss kontinuitet, nettopp med tanke på barn, unge, trosopplæring og samarbeid lokalt med barnehager og skoler. Et slikt gudstjenestetilbud vil bygge opp under nettverksbyggingen slik det er beskrevet foran (s.18-19).

De siste ti årene har det blitt drevet kulturarbeid i Østre Aker kirke. I en situasjon som krevde nytenkning var det å satse på kultur en god beslutning. Samtidig har kulturarbeidet ikke ført til høyere deltakelse på gudstjenester eller på andre av menighetens arrangement. Som ellers i menighetsarbeidet er det for lite lokal forankring i arbeidet med profileringen av Østre Aker kirke som kulturkirke. Det anbefales at kulturarbeidet og profileringen av Østre Aker kirke som kulturkirke i nåværende form avsluttes, gjerne med en festkonsert e.l. høsten 2019. Dersom Pådrivarbeidet fører til et ønske om satsning på kulturaktiviteter kan dette gi nye muligheter for å skape en form på dette med utspring i lokalt engasjement.

Det bør for øvrig overveies om ikke Østre Aker kirke, når den ikke brukes til gravferd, kan disponeres av «Pådriv-arbeidet», slik at kirkerommet kan videreutvikles med lokal forankring og som en del av lokalmiljøet. Det er viktig å bevare den gode kontakten med skolene i nærområdet. Aktivitet myntet på denne relasjonen bør prioriteres i Østre Aker kirke.

Arbeidslag i Hovinbyen

Utvalget mener det foreligger et behov for omdisponering av personell samt behov for et sterkere og tettere samarbeid over sokne- og prostigrenser. Dette forslår vi løst ved at det prioriteres ansattressurser til oppgaven «Hovinbyen», som sammen utgjør et arbeidslag. Vi mener det i arbeidslaget, som et minimum, må være en prest, en diakon og en kommunikasjonsarbeider. Arbeidslaget rapporterer til samarbeidsrådet for Hovinbyen, som er presentert tidligere i rapporten.

Nordre Aker prosti har dedikert en prest til å jobbe i Hovinbyen, Jan Helge Josefsen. Han vil i løpet av det nærmeste halvåret bygge nettverk med bydeler, institusjoner, tros- og livssynssamfunn, utbyggere mv. Han vil også holde tett kontakt med nettverket Pådriv sammen med flere andre ansatte og frivillige. Han vil være den første i et arbeidslag for Hovinbyen. I overskuelig framtid vil det uansett være bruk for en ressurs med et tydelig mandat til å følge byutviklingen i Hovinbyen tett med tros- og livssynssamfunnenes behov og bidrag for øyet. Presten er forankret i et mandat fra biskop og bispedømme, og dette må kommuniseres til de lokale sokn og prostier.

Det er ønskelig at kirkelige ansatte skal være ute, synlige og tilgjengelige – i gater og på steder. Utegående kirkelige ansatte har særlig to gode sider ved seg: De er et diakonalt nærvær i byen, og de er levende reklameplakater for kirken. Som diakonalt nærvær kan vi by på samtaler og vennlighet, være konfliktdepende, følge med på barn og ungdom og deres samhandling. Som levende reklameplakater (særlig prester og diakoner med synlige tegn på kroppen som rundsnipp) minner vi mennesker om at kirken fins, og de som ønsker det kan ha noen å spørre om kirkens virksomhet eller budskap.

De utegående kan både gå gatelangs og inn der folk samles, f.eks. på kjøpesenter, eldrecenter, sykehjem, skoler osv. Dersom det skal bli noe utav utegående tjeneste må man prioritere en del tid på det. Det kan være aktuelt å gå sammen med andre tros- og livssynssamfunn. For å hjelpe de kirkelige ansatte i arbeidet med å gjøre kirken synlig og tilgjengelig i Hovinbyen foreslår vi at det lages et flyttbart og midlertidig gatekapell. Arkitekthøyskolen ser dette som en interessant studentoppgave.

Felles diakonal sentral – En diakonal kirke som bidra til inkluderende felleskap i lokalmiljøene

Kirken skal være handlende og gi rom for et mangfold av tjenester og aktiviteter som er relevante for dem som bor, lever og jobber i Hovinbyen. Kirken må vise synlig interesse for enkeltmenneskers liv og engasjement for den verden og de lokalmiljøene som vi lever i - også i Hovinbyen. Det skjer når vi stimulerer til deltagelse og frivillighet. Og når frivillige og kirkelige ansatte legger til rette for små og store diakonale arrangement og møteplasser og for samtaler om livets utfordringer og muligheter. Og når konkrete tiltak og aktiviteter bygges og utvikles i gjensidig samarbeid og med medvirkning fra dem som skal nyttiggjøre seg dem.

Hovinbyen trenger en eller flere diakonale sentraler: Steder der mennesker kan møtes og dele, gi hverandre hjelp og støtte, være sammen og organisere dugnader mv. Kirken i Oslo bør inngå samarbeid med andre tros- og livssynsamfunn og frivillige organisasjoner om dette. Det bør være et mål at sentralene i størst mulig grad drives av frivillige. Men utvalget mener at det likevel bør dedikeres én til tre diakoner til Hovinbyen med sikte på åpnende arbeid i dialog med andre aktører i byen, og som kan bidra til at diakonale og hjelpsomme felleskap etableres gjennom sentralene.

Flerreligiøst hus på Økern

Sambruk av seremonirom omtales i Regjeringsplattformen til den sittende Solberg-regjeringen som et satsingsområde. Av plattformen fremgår det at: «Regjeringen vil [...] legge til rette for at det kan bygges flere livssynsneutrale seremonirom» (Regjeringsplattformen s. 69)⁶. Et livssynsåpent seremonirom defineres i NOU 2003:1, «Det livssynsåpne samfunn», som «et rom eller et bygg som er uformet slik at mennesker fra ulike tros- og livssynssamfunn og mennesker uten noen tilhørighet til noe tros- eller livssynssamfunn kan ta rommet i bruk til sentrale seremonier, slik som for eksempel ekteskapsinngåelse eller gravferd». Det følger videre av denne utredningen at rommet ikke skal ha utforming eller fastmontert utsmykking som gir det preg av en spesiell religion eller et spesielt livssyn, samtidig som rommet kan ha en fleksibilitet som gjør at det enkelt kan tilpasses en konkret religion eller et konkret livssyn.

Fra flere kanter er det fremmet forslag om sambruk av lokaler for tros- og livssyn på Økern. I Stockholm og Berlin arbeides det med et hus hvor moské, synagoge og kirke bygges vegg i vegg. Et slikt hus vil legge til rette for dialog mellom forskjellige troende. Det er også et tiltak som peker mot fred og samhold på tvers av forskjeller. Kirke- og kulturhuset i Spikkestad, Teglén, er et norsk eksempel. Vi er vant til å bygge kirker som er signalbygg i nærmiljøene, stående alene, synlige, høye, store. Det er en rimelig antagelse at dette ikke vil komme i Hovinbyen med det første. Og kanskje skal vi se på dette som en mulighet mer enn som et problem.

På seminaret «Hovinbyen – En livssynsåpen by?» avholdt 9.mai holdt arkitekt Hølmebakk et innlegg hvor hun pekte i retning av at det bør velges en løsning med et sted med flere rom, fremfor et sted med et felles rom. Hun påpekte at når religionsrom integreres med annen aktivitet kan det komme til å forsvinne inn i et slags allrom, og de spesifikke religiøse symbolene og vibrasjonene kan bli borte. Andre har pekt på at flerreligiøse rom tenderer til å bli «tomme», helt hvite, så åpne at de ikke byr på noe annet enn et sted

⁶ Vi kan for øvrig her merke oss at sittende regjering har valgt å benytte begrepet nøytralt fremfor åpent. Den offentlige utredningen NOU 2003:1 «Det livssynsåpne samfunn» brukes derimot begrepet livssynsåpent.

å være, sitte, be, finne stillhet. Når dette skjer er det kanskje en konsekvens av at nøytralitet er lagt til grunn ved tilrettelegging av rommet. Rommene ville trolig sett annerledes ut hvis en tok utgangspunkt i fellesskap og mangfold.

Utvalget ønsker at Oslo bispedømme arbeider videre sammen med byens øvrige tros- og livssynsaktører for et flerreligiøst hus på Økern, som ser ut til å bli et fremtidig knutepunkt i Hovinbyen. Vi bør ikke på nåværende tidspunkt binde oss til den ene eller den andre løsningen til hvordan dette huset kan se ut.

Vedlegg

Oversikt over utvalgets møter

- 30.oktober **Første møte.** Vi ble kjent med hverandre og skaffet oss en første oversikt over engasjement, kirkelige visjoner og Hovinbyens fordeling på de deltagende soknene.
- 29.november **Sted og utfordring:** Kampen menighet og Ensjøbyen (og Vålerenga menighet og Kværnerbyen).
- Fordypning:** Hovinbyen – geografi, demografi og religiøsitet. Innledning ved: *Anders L. Solheim, Eiendoms- og byfornyelsesetaten*
- 15.januar **Sted og utfordring:** Sinsen menighet og Lørenbyen.
- Fordypning:** Vår kirkelige visjon for Hovinbyen med basis i Oslo bispedømmes strategiplan. Hva vil menneskene i den nye byen? Skal vi noe annet her enn i vår øvrige kirkelige virksomhet? Innledning ved: *Carsten*, i utvalget
- 14.februar **Sted og utfordring:** Østre Aker og Haugerud menighet og Ulvenbyen. Besøk hos OBOS i Ulvenbyen.
- Fordypning:** Pådriv – hvordan kan bispedømmet som partner i dette prosjektet både få hjelp og bidra i arbeidet i Hovinbyen? Bispedømmet er innmeldt som partner i denne «samfunnsdugnaden» som Pådriv kaller seg selv. Innledning ved: *Stina Låstad fra Pådriv*
- 7.mars **Sted og utfordring:** Hasle menighet og Økern.
- Fordypning:** Kommunikasjon. Hvordan kommer vi i kontakt med alle de nyinnflyttede menneskene. Innledning ved: *Ida Serneberg*
- 9.april **Oppsummering så langt:** Hva ser vi konturene av? Hvilke tiltak og prosjekter? Hvilke endringer i grenser og bruk av ansatte? Hva slags nye rom eller hus trenger vi – og hvor bør de være? Hvilke samarbeidspartnere bør vi snakke med?
- 9.mai **Seminar Hovinbyen:** En livssynsåpen by? Arrangert i samarbeid med Oslo biskop i forbindelse med bispevisitas i Kampen og Vålerenga sokn.
- 21.mai **Gjennomgang av utkast til rapport**
- 18.juni **Behandling av rapporten før levering.**

Kirke i Hovinbyen

Mandat for utvalg

BAKGRUNN

Hovinbyen er et av de store utbyggingsområdene i Oslo og vil etter prognosene få en befolkning på størrelse med Drammen. I områder som tidligere var preget av industri- og næringsvirksomhet, finner vi allerede vel etablerte boområder og områder som nå bygges ut med boliger. Boligbygging skjer særlig i områdene Løren, Hasle, Ensjø, Økern, Ulven og Vollebekk. Det foreligger en kommunal plan for utbyggingen for å sikre at kommunikasjon, velferd, kultur m.v. legges til rette. Planen sier ingenting om behovet for religiøs virksomhet i området. (se:

<http://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinnsyn/showfile.asp?jno=2016067233&fileid=6435357>)

Utfordringen er derfor: Hvordan være kirke i Hovinbyen? Området består av deler av soknene Østre Aker og Haugerud, Sinsen, Hasle, Kampen og Vålerenga. Styringsgruppen for kirkebruksplan i Oslo ønsker nå å sette ned et utvalg som består av representanter fra de berørte menighetene, for å arbeide videre med en egen strategiplan for området .

MÅLSETTING FOR ARBEIDET

Utvalget skal ta utgangspunkt i strategiplanen for Oslo bispedømme: «MER HIMMEL PÅ JORD. Kirken i Oslo bispedømme – levende nær og tilgjengelig – med Jesus Kristus i sentrum».

Dette konkretiseres i følgende hovedmål:

1. Gudstjenestelivet blomstrer
2. Flere søker dåp og trosopplæring
3. Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkens liv
4. Kirken engasjerer seg i samfunnet
5. Flere finner sin plass i kirkelig arbeid
6. Kirken skaper trygge rom
7. Kirken er en demokratisk og velfungerende organisasjon

Utfra dette skal utvalget se nærmere på hvordan kirken i Oslo kan

- nå ut med tilbud om kirkelige tjenester
- være en aktør som samarbeider med andre om positiv utvikling i byens nærmiljøer
- skape treffsteder for forskjellige aldersgrupper med rom for sosialt liv, samtaler og eksistensielle spørsmål

ARBEIDSMÅTE OG OPPGAVER

Utvalget skal primært forholde seg til den kortsiktige planen for utbygging i området, dvs fram mot 2025, men bør også tenke helhetlig lenger.

Utvalget skal innhente nødvendig faktaunderlag/informasjon, slik som

- sette seg inn i befolkningssammensetningen i området
- klarlegge religiøs tilhørighet hos de som allerede bor i området
- gjøre seg godt kjent med Hovinbyens geografi og offentlige kommunikasjon
- hente inn kompetanse på ulike felt etter behov
- arrangerer seminarer og møtesteder for informasjonsdeling når det synes tjenlig

Med bakgrunn i analyser skal utvalget

- peke på aktuelle samarbeidspartnere i kirkens arbeid for å nå fram til sine medlemmer
- foreslå former for utadrettet kirkelig kommunikasjon i området
- foreslå prosjekter som kan få konkret arbeid i gang i allerede etablerte nye boområder
- vurdere behovet for omdisponering av personell og samarbeid over sokne- og prostigrenser
- vurdere plassering og egnethet ved eksisterende kirker og eventuelt vurdere behovet for nye kirkebygg
- vurdere kirkelig tilstedeværelse i utbyggingsperioden
- se nærmere på og eventuelt forslå endringer i menighets- og prostigrenser

MEDLEMMER I UTVALGET

Marit Bunkholt, prost i Nordre Aker prosti, leder utvalget

Kampen: Geir Magnus Walderhaug (leder MR), Ivar Kvistum (medlem MR)

Vålerenga: Elin Skogøy (medlem MR), Nina Berger (diakon)

Østre Aker og Haugerud: Eli Solberg (leder MR), Carsten Schuerhoff (sokneprest)

Sinsen: Henning Vik (sokneprest), Einar Waldeland (leder MR)

Hasle Johne Stødle (kapellan), Kåre Dag Mangersnes (søndagsskolelærer i kirken)

Siden utvalgets arbeid berører sokn i Domprostiet, Groruddalen prosti og Nordre Aker prosti, skal utvalget være i kontakt med domprost Anne-May Grasaas og prost i Groruddalen, Øyvind Stabrun, i tillegg til at prosten i Nordre Aker leder utvalget.

Sekretær er Anders Uvdal, prostesaksbehandler i Nordre Aker/Groruddalen

Utvalget rapporterer til styringsgruppen for kirkebruksplan i Oslo.

FRAMDRIFTSPLAN

Oktober 2018 Utvalget starter sitt arbeid

Juni 2019 Rapport oversendes styringsgruppen

Utvalget setter opp konkret framdriftsplan som legges fram for styringsgruppen til informasjon.

ØKONOMI

Oslo bispedømmeråd setter av kr 50.000 til disposisjon for utvalgets arbeid.

Utvalget rapporterer til styringsgruppen /OBDR for bruken av midlene.

27.08.2018